

MECANISMUL ECONOMIC DE GESTIUNE A RESURSELOR NATURALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

T.Sanduța, L.Usturoi, A.Usturoi
Universitatea Tehnică a Moldovei

Începutul secolului 21 se caracterizează prin intensificarea procesului de globalizare economică, financiară, tehnică, de modernizare a tehnologiilor și a managementului economic.

Activitatea umană este îndreptată spre creșterea economică și obținerea imediată a profitului financiar ceea, ce conduce la exploatarea intensivă a resurselor naturale. După acest model a funcționat în trecut și continuă să funcționeze și economia Republicii Moldova.

În structura Capitalului Natural al Republicii Moldova predomină resursele naturale regenerabile. Exploatarea excesivă a resurselor regenerabile a condus la o devalorizare substanțială a potențialului productiv al capitalului natural.

Cele mai poluante domenii de activitate sunt: transportul, energetica, industriile, agricultura. Astfel, numai în rezultatul arderii combustibililor organici și degajărilor industriale în atmosferă anual se formează 40...50 mln tone de aerosoluri; ca urmare, aerul în orașe este de 10...20 ori mai poluat decât aerul de munte.

Deși, nu dispunând de mari industrii, anual în Republica Moldova se formează deșeuri de producție în volum de circa 6 mln tone, care ocupă suprafața de peste 33 ha. Poluarea resurselor acvatice a condus la scăderea productivității biologice a râurilor, reducerea drastică a populațiilor de pește.

Măsurile de prevenire a poluării sunt mai avantajoase din punct de vedere economic și social decât lichidarea consecințelor poluării.

Prevenirea sau micșorarea daunelor cauzate mediului se poate realiza prin introducerea măsurilor de protecție a mediului, cum ar fi construcția, reconstrucția sau reutilizarea tehnică a obiectelor de protecție a mediului, care necesită investiții considerabile.

Realizarea măsurilor de protecție a mediului necesită utilizarea în mod eficient a mecanismului economic de gestiune a resurselor naturale.

Mecanismul economic de gestiune a resurselor naturale în republica Moldova reprezintă o parte componentă a sistemului unic de gestiune a economiei naționale și cuprinde următoarele modalități privind aspectele ecologice:

- folosirea contra plată a resurselor naturale, și anume, plata pentru utilizarea resurselor naturale și plata pentru poluarea mediului înconjurător;
- planificarea și finanțarea de stat a măsurilor de evidență, evaluare și păstrare a obiectelor naturii, de restabilire a resurselor naturale deteriorate sau utilizate;
- acordarea de facilități fiscale și creditare agenților economici care își modernizează pe cont propriu tehnologiile în scopul reducerii consumului de resurse naturale și al protecției mediului etc.

Mecanismul economic de gestiune a mediului funcționează datorită politicii financiar-creditare și fiscal-bugetare ce stimulează:

- reducerea consumului specific de resurse naturale;
- utilizarea în calitate de materie primă a deșeurilor de producție (sticlă, hârtie, ambalaj din pelicula polietilenă etc.);
- micșorarea impactului ecologic negativ asupra mediului înconjurător etc.

Sisteme contemporane mondiale de impozitare sunt îndreptate spre stimularea utilizării raționare a resurselor naturale; cuantumul plății pentru utilizarea resurselor naturale (impozitul funciar, plata pentru consumarea apei, exploatarea subsolului etc.) constituie circa 2-3 % din veniturile bugetului consolidat. În Republica Moldova această cotă constituie doar 0,1 %, fapt ce stimulează exploatarea irațională a resurselor naturale.

Achitarea unei penalități încă nu înseamnă că angajamentul luat privind repararea daunei provocate mediului poate fi neglijat. Asigurarea contra riscurilor ecologice constituie o soluție mai echitabilă în ceea ce privește activitățile ce conțin o doză mare de risc ecologic. Trebuie a fi creat un sistem adecvat de asigurare contra riscului ecologic, ceea ce ar putea contribui la compensarea prejudiciilor cauzate mediului în urma activităților industriale.

Un instrument important al mecanismului economic de gestiune a mediului este plata pentru

poluarea mediului. Conform Legii Republicii Moldova privind plata pentru poluarea mediului, începând cu anul 1998 a fost introdusă plata pentru:

- emisiile de poluanți în aerul atmosferic;
- deversările de poluanți în obiectivele acvatice și sistemul de canalizare;
- depozitarea deșeurilor de producție.

Nivelul scăzut al taxelor pentru poluare a mediului a adus la o situație, când este mai convenabil de a polua și de a plăti impozitele pentru poluare, decât a investi pentru prevenirea sau micșorarea prejudiciului cauzat mediului.

Amenzile pentru daunele aduse mediului constituie o sursă neînsemnată de venit, dat fiind că aceste amenzi sunt stabilite în baza salariului minim, care reprezintă o sumă neînsemnată.

Pentru ameliorarea situației este rațional, pe de o parte, de majorat taxele de impozit percepute pentru poluarea mediului (mai ales, în cazurile depășirii limitelor stabilite sau utilizării în procesul de producție componentelor ecologic dăunătoare, așa cum sunt pesticide, substanțe ce distrug stratul de ozon, benzina etilată etc.) și, pe de altă parte, de acordat facilități fiscale băncilor comerciale și fondurilor de investiții în cazul participării lor la finanțarea proiectelor ecologice pe termen lung.

Realizările în domeniul protecției mediului depind de resursele financiare care pot fi alocate în acest scop. Principalele surse de acoperire a cheltuielilor pentru protecția mediului sunt: bugetul de stat, finanțele acumulate în fondurile ecologice și banii transferați de întreprinderi.

În bugetul de stat pentru anul 2004 pentru protecția mediului ambiant au fost prevăzute investițiile în suma de 4116,7 mii lei, ceea ce constituie doar 0,07 % din bugetul de stat. În afară de această, au fost programate împrumuturile de credite și granturi în suma de 6718,4 mii lei. Așa dar, în anul 2004 pentru protecția mediului au fost programate 10835,1 mii lei, ceea ce corespunde doar 3,0 lei/om (10835,1 : 3606), pe când, în țările europene valoarea acestui indicator variază între 15-50 \$ S.U.A./om.

Analiza veniturilor în Fondurile Ecologice indică faptul că sumele încasate sub formă de impozite pentru poluare a mediului sunt incomensurabile cu prejudiciile cauzate mediului în urma activității agenților economici.

Așa dar, numai interacțiunea și coordonarea politicii financiar-creditare, ecologice și fiscale va asigura utilizarea eficientă a mecanismului economic de gestiune a mediului și, respectiv, îmbunătățirea situației ecologice în Republica Moldova.

Bibliografie

1. *Legea de buget de stat pentru a.2004 (nr.474-XV din 27.11. 2003).*
2. **Sanduca, T., Usturoi, L.** *Economia și managementul mediului. Chișinău, U.T.M., 2003.*
3. **Sanduca, T., Usturoi L.** *Mecanismul economic de gestiune a resurselor naturale în Republica Moldova. Informație de sinteză. – Chișinău: INEI, 2003.*